

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBEI IR SAVIVALDYBĖMS PRIKLAUSANČIŲ
AKCIJŲ PRIVATIZAVIMO ĮSTATYMO NR. VIII-480 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 19, 20
IR 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų privatizavimo įstatymo Nr. VIII-480 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 19, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas) tikslas – supaprastinti mažos vertės akcijų paketų privatizavimo procedūras, taip pat spręsti paaiškėjusias Lietuvos Respublikos valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų privatizavimo įstatymo praktinio taikymo problemas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatoriai – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija ir valstybės įmonė Turto bankas.

Įstatymo projektą parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Įmonių politikos departamento (direktorius Vaidotas Rudokas, tel. 8 640 92 443, el. p. vaidotas.rudokas@eimin.lt) Valstybės valdomų įmonių politikos skyriaus (vedėja Laurentina Garbauskienė, tel. 8 657 05 665, el. p. laurentina.garbauskiene@eimin.lt) valstybės tarnautojai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Įstatymo projekte aptariami teisiniai santykiai šiuo metu reguliuojami taip:

1) sąvoka „privatizavimo objektas“ apima akcijas, kurios nuosavybės teise priklauso valstybei ar savivaldybei ir yra įtrauktos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą privatizavimo objektų sąrašą, tačiau dėl kitų įstatymo projekte siūlomų pakeitimų, susijusių su valstybei perduotų akcijų privatizavimu, ši sąvoka tikslintina;

2) savivaldybių lygmeniu privatizavimo institucijomis laikomi savivaldybių tarybų įsteigti savivaldybių administracijų padaliniai savivaldybėms priklausančioms akcijoms privatizuoti (toliau – savivaldybių privatizavimo fondai) arba kiti savivaldybių administracijų padaliniai;

3) Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba atkreipė dėmesį, kad nėra nustatyta Privatizavimo komisijos kadencija, ir pasiūlė ją nustatyti;

4) Privatizavimo komisijai nustatyta kompetencija priimti sprendimus dėl pripažinimo, kad privatizavimo objekto privatizavimo programa yra baigta, nesukuria teisinių pasekmių, todėl praktikoje tokie klausimai nesvarstomi ir sprendimai nėra priimami;

5) Privatizavimo komisijos sprendimai yra skelbiami dviejuose šaltiniuose, t. y. Teisės aktų registre ir centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo interneto svetainėje, o savivaldybių privatizavimo komisijų sprendimų skelbimas įstatyme nereguluojamas;

6) reglamentuojant privatizavimo lėšas ir jų panaudojimą nustatyta, kad: a) jeigu privatizavimo objektas nuosavybės teise priklauso valstybei, privatizavimo lėšos, atskaičius centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui Vyriausybės nustatyta tvarka apskaičiuotą atlygį už valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų privatizavimą, pervedamos į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, tačiau neįvertinta lėšų, gautų pardavus valstybei perduotas akcijas, paskirstymo specifiška, b) jeigu privatizavimo objektas iki įtraukimo į privatizavimo objektų sąrašą buvo įtrauktas į Valstybinio socialinio draudimo fondo apskaitą pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymą ir jeigu privatizavimo objektas nuosavybės teise priklauso valstybei, privatizavimo lėšos, atskaičius centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui

Vyriausybės nustatyta tvarka apskaičiuotą atlygį už valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų privatizavimą, pervedamos į Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų sąskaitą, nors galiojančiame Valstybinio socialinio draudimo įstatyme tokių nuostatų nėra, c) nepakankamai reglamentuotas centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo išlaidų atlygis, kai jis pagal sutartis privatizuoja savivaldybei ar kitiems akcininkams nuosavybės teise priklausančias akcijas;

7) Vyriausybė turi teisę nustatyti supaprastintus vertės nustatymo metodus ir jų derinius, kurie privatizavimo institucijos sprendimu gali būti taikomi tais atvejais, kai privatizuojama mažiau kaip 1/3 įmonės akcijų, tačiau vien tik akcijų santykio nustatymas nepakankamas supaprastintiems metodams taikyti, nes bendra privatizuojamo akcijų paketo suma gali būti gana reikšminga, be to, kai privatizavimo objektą vertina tik viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka parinktos turto vertinimo įmonės, esama atvejų, kai atliekamo vertinimo kaina, kuri paprastai yra nuo 4000 iki 10000 eurų, ženkliai viršija vertinamo privatizavimo objekto vertę;

8) nepakankamai aiškiai sureguliuotas privatizavimo objektų sąrašo sudarymas;

9) nepakankamai išsamiai išvardyti atvejai, kai privatizavimo objektai gali būti išbraukti iš privatizavimo objektų sąrašo, todėl pasitaiko atvejų, kai nėra įstatyminio pagrindo iš privatizavimo objektų sąrašo išbraukti akcijas bendrovių, kurios jau išregistruotos iš juridinių asmenų registro arba yra priimti sprendimai dėl bendrovių reorganizavimo, pertvarkymo, atskyrimo ar inicijuotas jų likvidavimas;

10) nėra reglamentuota, kur skelbiamas informacinis biuletenis, be to, pasigendama apibendrinamojo pobūdžio informacijos apie privatizavimo proceso eigą, rezultatus (į tai atkreipė dėmesį ir Specialiųjų tyrimų tarnyba).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma nustatyti, kad:

1) sąvoka „privatizavimo objektas“ taip pat apima valstybei perduotas akcijas, kurios įtrauktos į centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo patvirtintą valstybei perduotų akcijų privatizavimo sąrašą, o valstybei perduotomis akcijomis laikomos akcijos, kurios pripažintos bešeimininkėmis, konfiskuotos, valstybės paveldėtos ar kitais teisės aktų nustatytais atvejais perduotos valstybei;

2) savivaldybės lygmeniu privatizavimo institucija laikoma savivaldybės administracija, kaip įstaiga;

3) Privatizavimo komisijos kadencija yra 4 metai (kadencijos laikotarpis siejamas su Lietuvos Respublikos Seimo kadencijos laikotarpiu, nes dalis Privatizavimo komisijos narių yra Seimo opozicinių frakcijų pasiūlyti kandidatai); analogiškai siūloma nustatyti 4 metų kadencijos laikotarpį ir savivaldybių privatizavimo komisijoms; tas pats asmuo atitinkamos komisijos nariu galėtų būti skiriamas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės; įvertinus artimiausių rinkimų datas ir siekiant užtikrinti komisijų veiklos tęstinumą, įstatymo projekte numatyta šiuo metu veikiančių komisijų pirmosios kadencijos pabaiga;

4) Privatizavimo komisija įstatymo nustatytais atvejais priima sprendimą dėl privatizavimo objekto privatizavimo programos sustabdymo ar vykdymo nutraukimo, tačiau kaip perteklinio atsisakyti sprendimo dėl pripažinimo, kad ši programa baigta;

5) Privatizavimo komisijos sprendimai yra skelbiami tik Teisės aktų registre, ir, taikant analogiją, atitinkamai siūloma nustatyti, kad savivaldybių privatizavimo komisijų sprendimai taip pat yra skelbiami Teisės aktų registre, taigi taptų vienareikšmiškai aiškus visų privatizavimo komisijų sprendimų paskelbimo šaltinis;

6) lėšos, gautos pardavus valstybei perduotas akcijas, būtų pervedamos į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, tačiau kartu papildomai numatoma, kad iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto būtų mokamas atlygis centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui už jo valdomų valstybei perduotų akcijų administravimą ir privatizavimą, taip pat skiriamos lėšos valstybės įsipareigojimams, susijusiems su valstybei perduotomis akcijomis, padengti, kurie apima

išlaidas notarams, kitas išlaidas, susijusias su palikimo priėmimu, antstolių vykdymo išlaidas, įskaitant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 753 straipsnyje nustatyta tvarka apskaičiuotą antstolių atlygį, apskaičiuotas iki vykdomosios bylos sustabdymo dėl to, kad mirusio skolininko turta paveldi valstybė, palikėjo kreditoriams Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka, neviršijant valstybei perėjusio paveldėto turto tikrosios vertės ir pan. Sistemiskai įvertinus atlygį centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui už akcijų privatizavimą reglamentuojančias nuostatas, siūloma užpildyti esamas spragas ir papildyti trūkstamomis nuostatomis dėl atlygio centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui, kai privatizuojamos savivaldybei nuosavybės teise priklausančios akcijos ir kai valstybei nuosavybės teise priklausančios akcijos privatizuojamos kartu su savivaldybėms ar kitiems akcininkams nuosavybės teise priklausančiomis įmonės akcijomis. Be to, siūloma atsisakyti su Valstybinio socialinio draudimo įstatymu nesuderinamų nuostatų;

7) išlaikyti pagrindinį reikalavimą, kad privatizavimo objektas būtų vertinamas Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatyme nurodytais vertės nustatymo metodais ir nustatyta tvarka, tačiau atsisakyti nuostatos, suteikiančios Vyriausybei teisę nustatyti supaprastintus vertės nustatymo metodus ir jų derinius, kai parduodama mažiau kaip 1/3 įmonės akcijų. Siekiant privatizavimo proceso ekonomiškumo siūloma mažos vertės akcijų paketo sampratą sieti su jo dydžio išraiška eurai (akcijų nominaliųjų verčių suma yra mažesnė negu 10000 eurų) ir nustatyti sąlygas, kurioms esant privatizavimo institucijos sprendimu gali būti netaikomi įstatymo 9 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyti reikalavimai dėl privatizavimo objekto vertinimo, jei tam pritaria atitinkamai Privatizavimo komisija ir (ar) savivaldybės privatizavimo komisija, o tokiu atveju pradinė privatizavimo objekto kaina apskaičiuojama Vyriausybės nustatyta tvarka;

8) į privatizavimo objektų sąrašą nebūtų įtraukiamos akcijos tų akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių, dėl kurių reorganizavimo, atskyrimo, pertvarkymo ar likvidavimo yra priimti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai arba kurioms iškelta bankroto byla ar bankroto procesas vykdomas ne teismo tvarka, arba priimtas juridinių asmenų registro tvarkytojo sprendimas, kuriuo inicijuotas juridinio asmens likvidavimas (šie pakeitimai siūlomi siekiant išvengti atvejų, kad į privatizavimo objektų sąrašą nebūtų įtraukiamos tų įmonių akcijos, kurios pagal šiame įstatyme nustatytą reguliavimą turėtų būti išbraukiamos iš privatizavimo objektų sąrašo), taip pat akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių akcijos, įtraukiamos į centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo tvirtinamą valstybei perduotų akcijų privatizavimo sąrašą. Be to, siūloma nustatyti, kad tuo atveju, kai valstybei perduotų įmonės akcijų nominaliųjų verčių suma yra mažesnė negu 10000 eurų, jos į privatizavimo objektų sąrašą gali būti neįtraukiamos, tačiau šiuo atveju jos turi būti įtraukiamos į centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo tvirtinamą valstybei perduotų akcijų privatizavimo sąrašą, kuris būtų sudaromas ir keičiamas Vyriausybės nustatyta tvarka;

9) be šiuo metu nustatytų atvejų, papildomai būtų nustatyta, kad privatizavimo objektai iš privatizavimo objektų sąrašo išbraukiami, jeigu įmonės, kurios akcijos įtrauktos į privatizavimo objektų sąrašą, visuotinis akcininkų susirinkimas priima sprendimą reorganizuoti, atskirti ar pertvarkyti bendrovę, įmonė įgyja juridinio asmens, kuriam inicijuojamas likvidavimas, statusą arba yra išregistruota iš juridinių asmenų registro. Šie papildymai siejami su įmonių, kurių akcijos privatizuojamos, teisinio statuso pasikeitimais ir (ar) įmonės, kaip juridinio asmens, pasibaigimu, taip pat siekiama suderinamumo su šio įstatymo nuostatomis dėl privatizavimo objektų įtraukimo į privatizavimo objektų sąrašą;

10) informaciniai biuleteniai ir metinės valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų privatizavimo apžvalgos viešai skelbiamos centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo interneto svetainėje, o metinės savivaldybėms nuosavybės teise priklausančių akcijų privatizavimo apžvalgos – savivaldybių administracijų interneto svetainėse;

11) valstybei perduotos uždarnosios akcinės bendrovės akcijos, jeigu jų nominaliųjų verčių suma yra mažesnė negu 10000 eurų, galėtų būti privatizuojamos akcijų pardavimo uždarnosios akcinės bendrovės akcininkams būdu. Šiuo pasiūlymu siekiama sudaryti galimybę sutrumpinti

dažniausiai nepaklausių mažos vertės akcijų paketų privatizavimo procedūras ir sumažinti su jomis susijusias išlaidas.

Kiti įstatymo projekte siūlomi pakeitimai yra susiję su nuostatų tikslinimu, siekiant aiškesnio jų dėstymo ir tarpusavio suderinamumo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant įstatymo projekte siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priimtam įstatymui įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki įstatymo įsigaliojimo turėtų priimti šių nutarimų pakeitimus:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 15 d. nutarimo Nr. 1131 „Dėl Privatizavimo procedūrų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimo Nr. 634 „Dėl Bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, valstybei perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių perdavimo, apskaitymo, saugojimo, realizavimo, grąžinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklių patvirtinimo“;

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. kovo 13 d. nutarimo Nr. 252 „Dėl Atlygio centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui už jo vykdomas funkcijas apskaičiavimo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto derinimo metu gauta Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2020 m. liepos 7 d. antikorupcinio vertinimo išvada Nr. 4-01-5225 „Dėl Valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų privatizavimo įstatymo Nr. VIII-480 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 21(1) straipsniu įstatymo projekto“. Gautos pastabos buvo aptartos darbo tvarka ir įvertintos. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba 2021 m. rugpjūčio 3 d. raštu Nr. 4-01-5820 „Dėl patobulinto Valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų privatizavimo įstatymo 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 19, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto“ informavo, kad į anksčiau teiktas pastabas ir pasiūlymus atsižvelgta, ir kritinių bei kitų *antikorupcinių* pastabų ar pasiūlymų dėl įstatymo projekto neturi.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Akcijų privatizavimas“, „privatizavimo objektų sąrašas“, „valstybei perduotos akcijos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
